

Uniwersytet Zielonogórski
INSTYTUT FILOLOGII GERMAŃSKIEJ
al. Wojska Polskiego 71a
65-762 Zielona Góra
tel./fax. +48-68-328 31 45

UNIVERSYTET
ZIELONOGÓRSKI

dr hab. Jarochna Dąbrowska-Burkhardt, prof. UZ
Instytut Filologii Germańskiej
Uniwersytet Zielonogórski
j-r.burkhardt@t-online.de

Zielona Góra, dnia 3 września 2018 r.

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego pani dr Anny Hanus, w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie *nauk humanistycznych*, w dyscyplinie *językoznawstwo*

Podstawa opracowania recenzji: pismo Pana Dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego – dr hab. Zenona Ożoga, prof. UR z dnia 25 czerwca 2018 r. (decyzja Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów nr BCK-I-L-6895/18). Nr pisma DWF-5210-26/H/14/2018

Materiały przedstawione recenzentce wraz ze zleceniem recenzji:

- autoreferat przedstawiający opis dorobku – załącznik nr 2
- wykaz opublikowanych prac naukowych – załącznik nr 3
- wykaz konferencji naukowych – załącznik nr 4
- informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych, administracyjnych, współpracy naukowej i działalności popularyzującej naukę – załącznik nr 5
- monografia autorska: *Krytykowanie i jego operacjonalizacja w kontrastywnej analizie dyskursu* (stanowiąca podstawę do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego)
- monografia autorska: *Dialogische Kommunikation in Frage gestellt. Zur Gestaltung der Dialogizität in Prosawerken – exemplifiziert an ausgewählten Erzählungen von Arthur Schnitzler und Thomas Bernhard* (opracowana na podstawie rozprawy doktorskiej)
- dwadzieścia kserokopii publikacji Habilitantki (artykuły opublikowane w czasopiśmie oraz rozdziały opublikowane w tomach zbiorowych)

1. INFORMACJE WSTĘPNE

Pani dr **Anna Hanus** uzyskała tytuł zawodowy magistra filologii germańskiej ze specjalnością nauczycielską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie w roku 1997, przedkładając do obrony pracę magisterską pt. *Gedichte von Zbigniew Herbert als Gegenstand der Überlegungen über die Schwierigkeiten beim Übersetzen von literarischen Texten am Beispiel ausgewählter Werke aus dem Gedichtband „Herr Cogito“*, napisaną pod kierunkiem prof. dr hab. Zbigniewa Wawrzyniaka. Stopień naukowy doktora w dziedzinie *nauk humanistycznych* w dyscyplinie *językoznawstwo* nadany został Kandydatce w roku 2007 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. Promotorem rozprawy doktorskiej pt. *Zur Gestaltung der Dialogizität in Prosawerken – exemplifiziert an ausgewählten Erzählungen*

von Arthur Schnitzler und Thomas Bernhard był również prof. dr hab. Zdzisław Wawrzyniak, a recenzentami prof. dr hab. Zofia Bilut-Homplewicz oraz prof. dr hab. Krzysztof Lipski.

W latach 2008-2017 dr Hanus pracowała na stanowisku adiunkta w Zakładzie Teorii Komunikacji Językowej Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, a następnie od września 2017 r. do dnia dzisiejszego na stanowisku adiunkta w Katedrze Lingwistyki Stosowanej UR.

Od chwili nadania Habilitantce stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych można zaobserwować równomierną aktywność naukową dr Hanus przekładającą się na 40 polskich i zagranicznych publikacji naukowych, 11 tłumaczeń w tym 1 monografię, 9 tekstów naukowych, 1 literackiego oraz 3 podręczników i materiałów dydaktycznych.

2. OCENA MONOGRAFII NAUKOWEJ STANOWIĄCEJ PODSTAWĘ DO WSZCZĘTEGO POSTĘPOWANIA O NADANIE STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA HABILITOWANEGO

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w myśl art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki Habilitantka wskazała monografię pt. „*Krytykowanie i jego operacjonalizacja w kontrastywnej analizie dyskursu*”. Została ona wydana jako 6 tom serii Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego „Breslauer Studien zur Medienlinguistik / Wrocławskie Studia z Lingwistyki Mediów” pod redakcją dr hab. Romana Opiłowskiego oraz dr hab. Józefa Jarosza. Monografia ukazała się w roku 2018 w wydawnictwie ATUT / Neisse Verlag i liczy 270 stron (ISBN 978-83-7977-345-9). Praca posiada dwóch recenzentów wydawniczych, uznanych specjalistów w zakresie lingwistyki tekstu i dyskursu, polonistkę panią prof. UŚ, dr. hab. Iwonę Loewe oraz germanistę pana prof. UW, dr hab. Waldemara Czachura.

Monografia składa się z siedmiu rozdziałów, z których pierwszy stanowi wprowadzenie, a ostatni zawiera zakończenie i przedstawia perspektywy badawcze w kontekście kompleksowego działania językowego *krytykowanie*. Pracę zamyka bibliografia oraz wykaz skrótów, schematów i tabel.

Recenzowana monografia jest kontrastywnym ujęciem dyskursu medialnego w Polsce i w Niemczech, a konkretnie lingwistyczną refleksją, holistycznym opisem *krytykowania*, jako działania językowego w kontekście badań lingwistyki tekstu z wyznacznikami językowymi i treściowymi (mikro) i lingwistyki dyskursu (makro) usytuowanego w konkretnej czasoprzestrzeni. Habilitantka postrzega *krytykowanie* w rozumieniu pragmatyczno-komunikacyjnym jako praktykę językową zanurzoną w dyskursie, która aktywuje i stabilizuje perspektywiczne formacje wiedzy zbiorowej, a ich analiza umożliwia wgląd w sposób myślenia i działania poszczególnych wspólnot językowych/społeczności. Nawiązując do Wichtera (1999), właśnie badanie dyskursu umożliwia nam zrozumienie sposobów i „niekiedy okrężnych dróg”, na których społeczeństwo/wspólnota językowa porozumiewa się sama ze sobą lub z innymi umożliwiając tym samym coraz lepsze wzajemne poznanie się i ocenianie.

Działanie komunikacyjne *krytykowanie* analizowane jest w monografii na podstawie konkretnych tekstów/wypowiedzi, które są częścią dyskursów medialnych a tym samym stanowią integralną część szeroko rozumianego dyskursu publicznego. Autorka wybiera temat ważny, „dotyczący szeroko rozumianej kultury, ale zawężony do dyskursu medialnego” (str. 32), który ogniskuje się na dwóch postaciach istotnych dla obu wspólnot językowych. Są nimi Ryszard Kapuściński i Marcel Reich-Ranicki. Autorka koncentruje się na odbijających się szerokim echem i stanowiących spektakularne, a jednocześnie kontrowersyjne wydarzenia

dyskursywne w obu wspólnotach językowych publikacje dwóch biografii. W Polsce jest to książka Artura Domosławskiego *Kapuściński non-fiction*, natomiast w Niemczech publikacja Gerharda Gnaucka *Marcel Reich-Ranicki. Polskie lata*. Obie biografie, Ryszarda Kapuścińskiego i Marcela Reicha-Ranickiego wywołały swoistą burzę medialną w obu wspólnotach językowych i zainicjowały dyskursy, które możemy postrzegać jako analogiczne. Tym samym spełniają one warunek tertium comparationis, niezbędny do kontrastownego ujęcia dyskursu medialnego w obu wspólnotach językowych.

W rozdziale pierwszym (wprowadzenie, str. 5-14) Habilitantka umiejscawia pracę w kontekście badawczym i przekazuje czytelnikowi informacje natury ogólnej dotyczące monografii. Określone zostają założenia, cele i pytania badawcze jak i przedstawiony zostaje dotychczasowy stan badań w odniesieniu do działania językowego *krytykowanie*. Autorka odwołuje się do germanistycznej lingwistyki dyskursu, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfiki badań polonistycznych w tym obszarze (str. 7). W podrozdziale 1.2 czytelnik otrzymuje zwięzłe uwagi o korpusie badawczym, w sposób zwarty wyjaśniona zostaje mu obrona metoda badań, a następnie (1.3) przedstawiona struktura rozprawy.

Rozdział drugi (str. 15-32) poświęcony jest dokładnej prezentacji stanu badań nad dyskursem w językoznawstwie germanistycznym. Wychodząc prawidłowo od przemyśleń Michela Foucaulta Habilitantka poświęca swą uwagę kluczowym zagadnieniom dyskursu takim jak wiedza i władza, podmiotom/aktorom dyskursu jak i opisuje próby scalania bądź integracji szkół, zasadnie poświęcając miejsce na wyjaśnienia relacji tekst-dyskurs i polemizując ze stwierdzeniami degradującymi lingwistykę tekstu „do subdyscypliny podporządkowanej badaniom nad dyskursem” (str. 39). Ponadto Habilitantka problematyzuje bardzo istotną kwestię w kontekście badań nad dyskursem: wykorzystanie metod lingwistyki korpusowej w połączeniu z metodami jakościowymi. Rozdział ten daje czytelnikowi polskiemu dobrą orientację w germanistycznej analizie dyskursu, gdyż nie jest zrozumiałym, że polski adresat zna niemieckie prace i zawarte w nim stanowiska.

Rozdział trzeci (str. 43-91) jest poświęcony lingwistycznym wątkom w germanistycznym podejściu do *krytykowania*. Szczególną uwagę Habilitantka poświęca omówieniu dotychczasowych badań nad *wartościowaniem* i *krytykowaniem* zastanawiając się nad statusem *krytykowania* w stosunku do kategorii *wartościowania*. Po skrupulatnym przedstawieniu podejść językoznawczych do działania językowego *krytykowanie* Autorka prezentuje obrazowo na dwóch przykładach z „Gazety Wyborczej” niedostatki metod opartych na analizach działań językowych takich jak teoria aktów mowy bądź badania komunikacyjno-pragmatyczne np. z zespołu Sandig, które można wprawdzie zastosować przy analizie tekstów o standardowej strukturze, ale niestety nie przynoszą one oczekiwanych rezultatów przy analizie działania językowego *krytykowanie* w obszerniejszych tekstach. Habilitantka słusznie podkreśla, że kompleksowe działanie *krytykowanie* musi być rozpatrywane na dwóch płaszczyznach: elementarnych działań językowych oraz znaczeń językowo-kontekstowych. Takie podejście okazuje się koniecznym, gdyż jak trafnie podkreśla Autorka często bywa tak, iż poszczególne elementarne działania językowe nie mają charakteru krytycznego, a ujawnia się on dopiero w aspekcie kontekstu sytuacyjnego i językowego jak i znaczeń językowych oraz pozajęzykowych. Tym samym związane jest ono ze znajomością kontekstu i posiadaniem określonej wiedzy. Dr Hanus zaznacza wyraźnie, że kompleksowe działanie językowe *krytykowanie* daje się wprawdzie odczytać na płaszczyźnie pojedynczego tekstu, ale nie zawsze podejście takie jest skuteczne, gdyż w innych przypadkach *krytykowanie* jest czytelne dopiero w kontekście innego tekstu, czy też kompleksie tekstów, w dyskursie. Tym samym właściwe odczytanie kompleksowego działania językowego *krytykowanie* przy wypowiedziach aluzyjnych, ironicznych czy też

zaczepniętych jako cytaty z wypowiedzi innych uczestników dyskursu okazuje się być możliwe dopiero w kontekście całości dyskursu. Habilitantka zapowiada tutaj odpowiednie zgłębienie arcyważnego i niesztampowego tematu w części empirycznej monografii, a konkretnie w rozdziale piątym.

Rozdział czwarty (str. 93-122) zawiera metodologię i metody lingwistyki dyskursu. Autorka koncentruje się na wybranych podejściach do analizy dyskursu zebranych przez niemieckich dyskursologów Ingo Warnke i Jürgena Spitzmüllera oraz Constanze Spieß. Trafnym jest stwierdzenie Habilitantki i obrany przez nią cel, że analizy działalności językowej *krytykowanie* muszą zostać sprawdzone pod kątem ich operacjonalizacji w zakresie dostępu do dyskursu (str. 13). W tym kontekście dr Hanus przedstawia w rozdziale czwartym bardzo ciekawe przykłady praktycznego zastosowania zaprezentowanych podejść do dyskursu. Analizy dotyczą zarówno płaszczyzny intratekstualnej na powierzchni tekstu jak i transtekstualnej. Ukazując zasadność takiej właśnie metody przebadane zostają w rozdziale czwartym: słowa kluczowe, nominacje i predykcje wartościujące negatywnie jak i pozytywnie, temat dyskursu i tematy w dyskursie oraz toposy argumentacyjne. Autorka prezentuje szeroki kontekst teoretyczny, metodologiczny i metodyczny niezbędny do części empirycznej rozdziałów piątego i szóstego.

Rozdział piąty (str. 123-200) rozpoczyna wyeksponowanie pytań badawczych. Głównym punktem zainteresowania Autorki są środki językowe i tekstowe do wyrażania krytyki stosowane w dyskursie. Ponadto interesują strategie wykorzystywane w mediach do krytykowania i istniejące wzorce bądź typy krytykowania, a co za tym idzie typy krytykowania w dyskursie medialnym. Ponieważ rozprawa ma charakter kontrastywny Autorka uwzględnia również rolę danego kontekstu politycznego, społecznego i kulturowego przy analizie kompleksowego działania językowego *krytykowanie*. Chodzi tu m.in. o ewentualne stwierdzenie różnic i podobieństw w sposobie krytykowania w prasie polsko- i niemieckojęzycznej. W kontekście wykorzystania *krytykowania* w analizie dyskursu interesują przede wszystkim wnioski dotyczące wiedzy kolektywnej, władzy oraz profilowania aktorów w danym dyskursie.

Przeprowadzone przez Autorkę analizy korpusu są samodzielną analizą strategii krytykowania w dyskursach. Habilitantka stwierdza pewne prawidłowości w formach i strategiach krytykowania, co uzasadnia określenie charakteru tego rozdziału jako „analityczno-typologiczny” (str. 14). Na podstawie założeń teoretycznych z rozdziału trzeciego dr Hanus wyszczególnia wyłonione na podstawie analiz najbardziej charakterystyczne typy krytykowania w dyskursie medialnym: *krytykowanie wprost*, *krytykowanie pośrednie* oraz typ mieszany *krytykowanie eksplicytno-implicitne*. Obok wymienionych typów podstawowych Autorka rozróżnia pięć wariantów *krytykowania wprost* takich jak: *poparte argumentami*, *przez ocenianie*, *a priori*, *rozbudowane o refleksje spekulatywne* oraz *przez odwołanie się do zasad etycznych*. Przy *krytykowaniu pośrednim* Autorka specyfikuje jedenaście jego wariantów: *przez ocenianie*, *wyrażone za pomocą wskazania na sprzeczności*, *przez sprostowanie*, *przez kontrastowanie*, *przez ironizowanie*, *przez cytowanie*, *przez pozorne relacjonowanie faktów*, *przez podważenie lub/i podanie w wątpliwość*, *przez polemizowanie*, *pośrednie krytykowanie głosów krytyki* oraz *przez postawienie pytań retorycznych*. Zaprezentowana typologia jest poparta bogatym materiałem źródłowym, wyciągnięte wnioski są jasno udokumentowane.

Rozdział piąty jest tym samym bardzo cennym wkładem Autorki do opisu kompleksowego działania językowego *krytykowanie*, gdyż sporządzona typologia jest na tyle uniwersalna, że może posłużyć do rozpoznawania strategii, funkcji a nawet intencji krytykujących w innych badanych dyskursach medialnych. Zaletą zaproponowanej typologii jest to, iż stanowi ona zbiór otwarty, który w zależności od metodologii, korpusu etc. może być

rozszerzany. Bardzo ciekawy podrozdział 5.4 dotyczy kontrastycznego spojrzenia na typy i warianty działania językowego *krytykowanie*. Autorka omawia szczegółowo podobieństwa i różnice zastosowanych strategii krytykowania w obu dyskursach medialnych, podkreśla jednak, że poszczególne typy krytykowania często nie dają się rozpoznać na podstawie zastosowanych środków językowych, choć pewne regularności użycia w kontekście *krytykowania wprost* okazują się możliwe (określenia wartościujące w postaci form orzecznikowych, przydawek wartościujących, serii negacji, przykładów dla poparcia określonego sądu, które wzmacniają efekt wartościowania negatywnego) (str. 249). Przy typie *krytykowanie pośrednie* rozpoznanie środków językowych okazuje się jednak dużym wyzwaniem. Stwierdzenie to nie zaskakuje, gdyż zgodnie z oczekiwaniami trudno oczekiwać konkretnego rejestru środków językowych stosowanych w kontekście presupozycji, ironii, sarkazmu, pytań retorycznych etc. Wówczas centralną rolę odgrywają analiza treści, kontekstu, nawiązania intertekstualne czy tło wydarzeń. Autorka nie wyklucza jednak specjalizowania się zbioru środków językowych w funkcji wykładników tego typu, choć stwierdzenie to pozostaje na tym etapie dość mgliste.

Rozdział szósty (str. 201-243) to bardzo wartościowe przemyślenia Habilitantki odnośnie analizy „kompleksowego działania *krytykowanie* jako instrumentu analizy wiedzy, władzy i profilowania aktów dyskursu” (autoreferat str. 10). Autorka zwraca uwagę na podkreślaną przez wielu badaczy wielopłaszczyznowość badań dyskursu, które nie ograniczają się wyłącznie do płaszczyzny języka, lecz dotyczą również płaszczyzny transtekstualnej i płaszczyzny tzw. aktorów dyskursu. Idąc tym tropem Habilitantka akcentuje konieczność indywidualnego dostosowania metod badawczych, czyli ustalenia zestawu parametrów w odniesieniu do określonego korpusu i proponuje włączenie do dotychczasowych narzędzi analizy dyskursu kompleksowego działania językowego jakim jest *krytykowanie*. Wartością dodaną takiej perspektywy badawczej, którą uwidacznia Autorka, mogą być chociażby ustalenia dotyczące wiedzy i władzy oraz aktorów w dyskursie jak i profilowania dyskursywnego obrazu świata. Zamieszczone w rozdziale szóstym analizy korpusowe przekonują, że *krytykowanie* może być jak najbardziej traktowane jako klucz do poznania wiedzy kolektywnej danej społeczności/wspólnoty językowej, oraz można je postrzegać jako narzędzie do profilowania aktorów dyskursu i poznania ich władzy. Tym samym Autorka wnosi znaczący wkład w rozważania na temat możliwości badawczych lingwistyki dyskursu, a dzięki obranej perspektywie kontrastywnej odgrywa również istotną rolę w komunikacji międzykulturowej.

W zakończeniu (str. 245-253) Autorka rekapitułuje cele badawcze, analizę zebranego materiału, typologię sporządzonego kompleksowego działania językowego *krytykowanie*, przy czym uczciwie przyznaje, że „decyzje typologiczne w odniesieniu do krytykowania były sporym wyzwaniem” (str. 248). Ustalenie typów mogło odbyć się dopiero dzięki uwzględnieniu nie tylko czynników językowych i treściowych, lecz również pozajęzykowych takich jak kontekst w jakim jest mowa o bohaterze danego dyskursu, wiedza o dotychczasowym przebiegu dyskursu czy wiedza dotycząca postaci krytykowanej. Zaprezentowana typologia jest jak skromnie podkreśla Habilitantka „pierwszą propozycją analizy dyskursu medialnego” od strony „tworzenia/oddawania i interpretowania *krytykowania*” (str. 250). Jestem przekonana, że propozycji tej należy przyrzeć się z należytą uwagą, a dalsze badania prowadzone w zakresie lingwistyki dyskursu wykażą ich zasadność. Wypróbowanie wyselekcjonowanych typów *krytykowania* zweryfikują dalsze prace badawcze, dla przeprowadzenia których obiecującą i realną zachętą jest z pewnością przedłożona monografia.

Rozdział ósmy (str. 255-270) zawiera bibliografię. Chochlik drukarski wkraśl się na str. 255, gdzie jest problem ze znalezieniem publikacji cytowanej w tekście „ANTOS, G./BRINKER,

K./HEINEMANN, W./SAGER, S.“, która okazuje się być jednak uwzględniona jako część wpisu przy „ANGERMÜLLER, J./NONHOFF, M./HERSCHINGER, E. ET AL.“

Reasumując: Praca zasługuje na uważną lekturę, gdyż jest to monografia ambitna, dojrzała i wartościowa. Temat wybrany do refleksji naukowej: analiza dyskursu polskiego i dyskursu niemieckiego powstałego po publikacji dwóch biografii wspomnianych mistrzów słowa, jest ważny w kontekście lingwistyki międzykulturowej i dyskursu publicznego prowadzonego wprawdzie w pierwszej linii w narodowej wspólnotce językowej, ale jak widać niezamkniętego hermetycznie w swych granicach. Monografia dr Hanus pokazuje dobitnie, że omawiany temat jest jak najbardziej reflektowany również transnarodowo. Podkreślić należy cenny wkład monografii do rozwoju dyscypliny *językoznawstwo*, a konkretniej ujmując do rozważań na temat możliwości badawczych lingwistyki dyskursu. Omówienie germanistycznej lingwistyki dyskursu wraz ze wskazaniem na kontekst metodologiczny oraz ukazanie możliwości jej adaptacji dla innych badań jest bardzo obiecujące. Ważne jest również, że Autorka podkreśla istotne kwestie, które nie mogły zostać przedyskutowane w monografii, wskazując w ten sposób kierunki dalszych rozważań (np., że warto byłoby spojrzeć na *krytykowanie* przez pryzmat gatunków lub też analizować je w tekstach nie posiadających prymarnie funkcji ekspresywnej czy impresywnej).

3. CAŁOŚCIOWA OCENA DOROBKU NAUKOWEGO

Na dorobek **naukowy** Habilitantki po uzyskaniu przez nią stopnia doktora składają się m.in. dwie monografie autorskie, w tym jedna opracowana na podstawie rozprawy doktorskiej *Dialogische Kommunikation in Frage gestellt. Zur Gestaltung der Dialogizität in Prosawerken – exemplifiziert an ausgewählten Erzählungen von Arthur Schnitzler und Thomas Bernhard* oraz druga omówiona powyżej, która eksplicytnie została wskazana jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Ponadto przy czterech monografiach dr Hanus była współautorką, opublikowała 34 artykuły i rozdziały w monografiach zbiorowych (w tym 9 publikacji współautorskich) i jedną recenzję. Do dorobku naukowego Habilitantki należą również tłumaczenia tekstów naukowych, w tym 1 monografia, 1 tekst literacki, 9 artykułów naukowych z zakresu lingwistyki oraz 3 podręczniki i materiały dydaktyczne (zał. nr 3).

W dorobku dr Hanus dominują artykuły, konkretnie są to 22 teksty, które zostały opublikowane w czasopismach naukowych z Listy B Czasopism Punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ukazały się one m.in. w czasopismach „Humanities and Social Sciences“, „Colloquia Germanica Stetinensia“, „Studia Germanica Gedanensia“, „Studia Niemcoznawcze“, „Stylistyka“, „Słowo“, „tekst i dyskurs – text und diskurs“, „Zeitschrift des Verbandes Polnischer Germanisten“. Ważną grupę tekstów naukowych stanowi również 14 rozdziałów, które ukazały się w recenzowanych monografiach wydawanych na krajowych i zagranicznych uniwersytetach, m.in. w Polsce, Niemczech, Austrii czy Chinach.

Zainteresowania naukowe Habilitantki pozwalają na wyodrębnienie czterech głównych tematów badawczych, w obszarze których publikuje. Pierwszą grupę stanowią „badania nad tekstami prozatorskimi z punktu widzenia lingwistyki tekstu i lingwistyki dialogu”, do której zaliczyć można wspomnianą już monografię powstałą z opracowania pracy doktorskiej (a1) (wszystkie odnośniki do artykułów dotyczą załącznika nr 3) oraz artykuły na niej bazujące (c3) oraz (c 6). Ponadto należą do tej grupy artykuły (c4) i (c32) zajmujące się tekstami literackimi pod kątem pragmatyczno-komunikacyjnym i genologicznym (c4) oraz omawiające kwestie wspólnego podejścia do gatunków tekstów użytkowych i artystycznych (c32).

Zainteresowania badawcze dr Hanus potwierdzają również publikacje z obszaru „analiz kontrastywnych i transferu wiedzy”. W tym zakresie punkt ciężkości artykułów spoczywa na wzajemnej problematyzacji wiedzy polonistycznej i germanistycznej, jej przekazie między kulturami, ale również przemyśleniami o tekstologii polonistycznej i germanistycznej, np. zajęciem się różnymi definicjami *stylu* czy zróżnicowanymi drogami badawczymi w zakresie genologii lingwistycznej. Habilitantka akcentuje w artykułach po części współautorskich różnice w aparacie pojęciowym i odmienności w badaniach tekstów istniejące w obu kulturach piśmienniczych, porównując podejścia polonistyczne z germanistycznymi (c5), (c9), (c17), (c19), (c20), (c26), (c27), (c31).

Trzeci obszar zainteresowań badawczych Habilitantki stanowią „kontrowersje gatunkowe”. Dr Hanus zajmuje się tutaj kwestiami, które dotyczą trudności wpływających z określenia przynależności gatunkowej konkretnych form tekstowych jak i są związane z ich tendencjami do zmian adaptacyjnych aż po przekształcenia hybrydalne. Publikacje z tej grupy to m.in. analizy konfrontujące polskie i niemieckie teksty prasowe, które reprezentują różne gatunki i które trudno przyporządkować jednoznacznie (c11). Kwestie gatunkowe w tekstach prozatorskich, zmiany diachroniczne zachodzące w gatunku tekstu *przepis kulinarny* ale również omówienie *wspomnienia pośmiertnego* z perspektywy genologii lingwistycznej to tematy, którym Autorka poświęca swoje teksty naukowe we wspomnianym obszarze (c14), (c15), (c23), (c21), (c25).

Czwarta grupa tematyczna publikacji Habilitantki oscyluje wokół tematu „dyskurs i jego analizy”. W należących do niej artykułach reprezentowane są wątki i myśli, które znalazły swoje zwieńczenie w późniejszej rozprawie habilitacyjnej, która stanowi spójną i zamkniętą całość uwzględniając jednakże wiele kwestii opracowywanych we wcześniejszych publikacjach. Artykuły ze wspomnianego kręgu tematycznego dokumentują przede wszystkim dobitnie rozwój naukowy Habilitantki i stanowią ówczesną inspirację do dalszych badań. Do zaliczanych tutaj prac należą (c7), (c8), (c10), (c12), (c24), (c28), (c30), (c33), (c34).

Reasumując pragnę podkreślić, że całokształt naukowy dr Hanus jest bardzo bogaty. Ta ocena dotyczy zarówno kryteriów ilościowych jak i jakościowych. Publikacje pani dr Hanus odznaczają się szerokim wachlarzem tematycznym, ukazują erudycję badaczki uwidaczniającą się w znajomości szerszego kontekstu, z zamiłowaniem do literatury pięknej i poruszającą się umiejętnie poza sztywnymi ramami tradycyjnego językoznawstwa.

W bazie danych Google Scholar (GS) znajdują się 23 teksty z nazwiskiem Habilitantki, które zostały opublikowane w latach 2001-2017, natomiast lata cytowania to 2001-2018, w których odnotowanych jest 17 odniesień do wspomnianych tekstów. Tym samym h-index wynosi 3 (dostęp: 3 września 2018). Dane te świadczą o rozpoznawalności i znajomości dorobku naukowego dr Hanus nie tylko w Polsce.

4. OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I ORGANIZACYJNEGO ORAZ DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE POPULARYZACJI NAUKI

Działalność **dydaktyczna** Habilitantki obejmuje od chwili rozpoczęcia zatrudnienia dr Hanus w Instytucie Filologii Germańskiej UR, czyli od uzyskania stopnia doktora, wszystkie formy dydaktyki uniwersyteckiej, tzn. ćwiczenia, wykłady oraz seminaria dyplomowe na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia. Również tematyka prowadzonych zajęć jest bardzo zróżnicowana i wielostronna. Wymienić należy tu przedmioty ogólne i kierunkowe czyli ćwiczenia prowadzone w ramach praktycznej nauki języka niemieckiego jak i „Wprowadzenie do lingwistyki tekstu” obok zajęć specjalizacyjnych poświęconych

 7

zagadnieniom translatorycznym, medioznawczym, kulturoznawczym oraz glottodydaktycznym. Odnotować należy również, że w ramach seminariów licencjackich pod opieką naukową pani dr Hanus powstało ok. 50 prac dyplomowych.

W latach 2009-2015, w ramach programu Erasmus Teaching Staff Mobility, dr Hanus prowadziła zajęcia dydaktyczne również poza granicami Polski na Uniwersytetach w Słowenii (Lublana), Turcji (Ersurum), Niemczech (Saarbrücken) oraz Hiszpanii (Walencja). Staże zagraniczne i wizyty studyjne Habilitantka odbywała w latach 2012-2015 dwukrotnie w Szwajcarii na Wyższej Szkole Nauk Stosowanych w Winterthur oraz w Kanadzie na Uniwersytecie British Columbia w Vancouver.

Nie można pominąć ważnego aspektu działalności dydaktycznej Habilitantki, którą stanowi doświadczenie w dydaktyce nauki języka niemieckiego wyniesione z okresu przed otrzymaniem stopnia doktora i rozpoczęciem pracy na Uniwersytecie Rzeszowskim. Dr Hanus zdobywała je jako nauczyciel języka niemieckiego w rzeszowskim liceum oraz jako lektor w tamtejszych szkołach językowych.

Po podjęciu pracy na UR dr Hanus pełniła m.in. funkcje kierownika, konsultanta jak i opiekuna ciągłych praktyk pedagogicznych studentów filologii germańskiej I i II stopnia, zajmowała się opracowywaniem sylabusów z zakresu kulturo- i krajoznawstwa, przygotowywała harmonogramy zajęć na studia niestacjonarne I i II stopnia, pracowała wielokrotnie w komisjach rekrutacyjnych, była członkiem zespołu do spraw akredytacji, jak i komisji odpowiedzialnej za projektowanie programów kształcenia i sporządzania dokumentacji zgodnie z KRK dla szkolnictwa wyższego (załącznik nr 5). Poza tym Habilitantka pełni funkcję doradcy i konsultanta metodycznego w rzeszowskim oddziale Instytutu Goethego i regularnie uczestniczy w kursach i szkoleniach metodycznych w Polsce i Niemczech. W kontekście działalności dydaktycznej nie sposób pominąć trzech tłumaczeń dr Hanus: podręczników do ćwiczeń językowych skierowanych głównie do uczniów szkół budowlanych jak i osób zamierzających pracować w sektorze budowlanym w krajach niemieckojęzycznych oraz pakietu materiałów dydaktycznych dla nauczycieli i uczniów szkół gimnazjalnych jak i ponadgimnazjalnych.

Dr Hanus charakteryzuje olbrzymie zaangażowanie w **prace organizacyjne** macierzystej jednostki, które wyraźnie wpływa na zmiany w dotychczasowym środowisku akademickim. Szczególne przełożenie znalazła wspomniana aktywność Habilitantki jako członka w zespole opracowującym dokumentację i organizację nowego kierunku studiów „Lingwistyka Stosowana” na Wydziale Filologicznym UR uruchomionego w roku akademickim 2017/2018.

Niezmiernie ważnym osiągnięciem zarówno organizacyjnym jak i naukowym jest działalność Habilitantki w Ośrodku Badawczo-Dydaktycznym i Transferu Wiedzy *Tekst – Dyskurs – Komunikacja*, którego jest współzałożycielką. Rzeszowski Ośrodek to swoisty identyfikator w kontekście lingwistycznych badań nad dyskursem, który cieszy się świetnymi notowaniami wśród polskich i zagranicznych badaczy. Bardzo wysoko oceniam współuczestnictwo dr Hanus w ważnym naukowo transferze wiedzy polonistycznej i germanistycznej poprzez przygotowywanie tłumaczeń tekstów i rozmów fachowych zamieszczanych na stronie internetowej ośrodka oraz publikowanych w periodyku „*tekst i dyskurs – text und diskurs*“, w skład kolegium redakcyjnego wchodzi Habilitantka.

W kontekście **popularyzacji nauki** dla środowiska pozauczelnianego na szczególną uwagę zasługuje propagowanie polskiej poezji w niemieckojęzycznym kręgu kulturowym. Dr Hanus jest współautorką tłumaczeń i współwydawczynią zbioru poezji Janusza Szubera (2015 zał. 3), a obecnie przygotowuje w zespole badawczym dwujęzyczną antologię współczesnej poezji polskiej. Do działalności popularyzującej naukę należy również ścisła współpraca dr Hanus z Instytutem Goethego, z Podkarpackiem Centrum Edukacji Nauczycieli czy Polskim

Stowarzyszeniem Nauczycieli Języka Niemieckiego, z którymi prowadziła liczne szkolenia z dydaktyki i metodyki nauczania języka niemieckiego jako obcego. Odnotować należy również zaangażowanie Habilitantki w opiekę organizacyjno-merytoryczną wielu znakomitych lingwistów z zagranicy oraz (współ)organizowanie ich wykładów, opiekę nad młodzieżową wymianą polsko-niemiecką, przeprowadzanie Kuratorskich Konkursów Języka Niemieckiego dla Gimnazjalistów, organizacja Dni Filmu Niemieckiego etc. Szczegółowa lista aktywności (zał. nr 5) dokumentuje na wskroś bogatą i nietuzinkową działalność Habilitantki.

Reasumując: **dydaktyczny** oraz **organizacyjny** dorobek dr Hanus oraz jej **działalność w zakresie popularyzacji nauki** są imponujące, nie tylko z punktu widzenia aktywności dydaktycznej, organizacyjnej oraz popularnonaukowej Habilitantki, lecz również z perspektywy różnorodnych osiągnięć we wspomnianych obszarach.

5. OCENA OSIĄGNIĘĆ W ZAKRESIE PROJEKTÓW BADAWCZYCH, WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI, ORGANIZACJAMI I TOWARZYSTWAMI NAUKOWYMI KRAJOWYMI I ZAGRANICZNYMI ORAZ UDZIAŁ W KONFERENCJACH NAUKOWYCH

Dr Anna Hanus jeden raz była kierownikiem grantu 2013-2014 – projekt *Galizien – eine mitteleuropäische Kultur- und Gedächtnislandschaft* – nr HE 109 6046, natomiast w latach 2013-2015 drugą częścią projektu kierowała dr Ruth Maloszek: *Galizien – eine mitteleuropäische Kultur- und Gedächtnislandschaft* – nr HE 200207. Owocem wspomnianego grantu (składającego się z dwóch części) jest redakcja naukowa monografii *Galizien als Kultur- und Gedächtnislandschaft* (2015 – współautorka: Ruth Büttner).

Habilitantka brała udział jako współuczestnik w czterech **krajowych i zagranicznych projektach badawczych**:

- 1) 2009-2010 – projekt *Text und Stil / Tekst i styl* nr 11603/09/IF (kierownik: prof. dr hab. Zofia Bilut-Homplewicz).
- 2) 2013-2015 – projekt *Genologia lingwistyczna. Zarys problematyki* nr 31H 12 0038 81 (kierownik: prof. dr hab. Zofia Bilut-Homplewicz).
- 3) 2013-2015 – projekt *Lingwistyka mediów* – nr 6674/E-344/R2013 (kierownik: dr hab. Roman Opiłowski).
- 4) 2015-2017 – projekt *Medienlinguistik und Interdisziplinarität* – projekt realizowany ze środków Uniwersytetu Rzeszowskiego (kierownik: prof. dr hab. Zofia Bilut-Homplewicz).

Wymieniony jako czwarty projekt badawczy, realizowany przy współpracy z badaczami m.in. z Helsinek, Mannheim, Sofii czy Bazylei, zwieńczony został dwoma publikacjami zbiorowymi dotyczącymi lingwistyki mediów oraz kontrastywnej metodologii badań poszczególnych gatunków tekstów w kontekście medialnym. Obie monografie *Medienlinguistik und interdisziplinäre Fragen I* (2017 – współautorki: Zofia Bilut-Homplewicz i Agnieszka Mac) oraz *Medienlinguistik und interdisziplinäre Fragen II* (2017 – współautorzy: Zofia Bilut-Homplewicz, Heinz-Helmut Lüger i Agnieszka Mac) oscylują wokół zagadnień znajdujących się w centrum naukowo-badawczych zainteresowań Habilitantki.

Należy odnotować, że dr Hanus przebywała na dwóch dwumiesięcznych **stypendiach naukowych** w Niemczech (Würzburg i Duisburg-Essen) oraz na trzymiesięcznym **pobytku naukowo-badawczym** na Uniwersytecie Duisburg-Essen.

Habilitantka jest członkinią trzech **stowarzyszeń naukowych**, jednego o zasięgu międzynarodowym: IVG Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów (od 2010 r.) oraz dwóch o zasięgu krajowym: Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (od 2012 r.) i Stowarzyszenia Germanistów Polskich (od 2013 r.).

Aktywność konferencyjna dr Hanus jest imponująca. Organizowała i współorganizowała pięć międzynarodowych konferencji naukowych na Uniwersytecie Rzeszowskim w latach 2009, 2013, 2014, 2015 i 2018. Habilitantka wygłosiła referaty na osiemnastu międzynarodowych konferencjach naukowych (germanistycznych, polonistycznych i neofilologicznych), z których cztery odbyły się za granicą (Jena-Weimar, Wiedeń, Shanghai oraz Helsinki). Czternaście referatów zostało zaprezentowanych w uznanych krajowych ośrodkach akademickich (załącznik nr 4). Tematyka wygłaszanych wykładów dotyczyła głównych zainteresowań naukowo-badawczych dr Hanus, a więc aspektów glottodydaktycznych, translatorskich, geneologicznych, lingwistyki dyskursu oraz wybranych gatunków tekstów prasowych jak i multimodalnych, które Habilitantka omawia z perspektywy lingwistyki kulturowej. Referaty wygłoszone na konferencjach zostały wydane drukiem w kraju i za granicą w recenzowanych czasopismach i tomach zbiorowych. Habilitantka brała również pięciokrotnie udział w konferencjach bez wygłaszania referatu.

Podsumowując: liczne **międzynarodowe projekty badawcze** ukoronowane redakcjami monografii, artykuły naukowe publikowane w recenzowanych czasopismach i tomach zbiorowych oraz częsty aktywny udział Habilitantki w **krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych** jednoznacznie potwierdzają **wysoki stopień umiędzynarodowienia** działalności naukowo-badawczej dr Hanus i musi być oceniony bardzo pozytywnie.

6. KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z dokumentacją przewodu habilitacyjnego dr Hanus i dokonaniu oceny dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego stwierdzam, że wyłania się na jego podstawie nietuzinkowa sylwetka samodzielnego pracownika naukowego. Zaangażowanie naukowe na wielu polach, wiedza, także interdyscyplinarna oraz jej uporządkowanie, stymulowanie badań są świadectwem dużej pracowitości i kreatywności Habilitantki.

Reasumując, uważam, że intensywna aktywność naukowa dr Hanus wyrażająca się w całokształcie dorobku naukowego, w tym w przedłożonej i wskazanej jako osiągnięcie naukowe rozprawie habilitacyjnej, jak i w dorobku dydaktycznym, organizacyjnym oraz działalności promującej naukę spełniają w pełni warunki określone w art. 16 Ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 1.09.2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jednocześnie popieram wniosek Habilitantki wnosząc o dopuszczenie dr Hanus do dalszych etapów postępowania o nadanie wnioskowanego stopnia *doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo*.

Zielona Góra, dnia 3 września 2017 r.

/dr hab. Jarochna Dąbrowska-Burkhardt, prof. UZ/